

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyet” hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona.

Felolvas szerkesztő: **Becsok Aladár.**

Hirdetések a legelőbbban számítottak. Nyitltór sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyitltór díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsok D. Fia könyvnyomda

Mi lesz az uszodával?

Székelyudvarhely, június 18.

Sajátságos, ez évben még senki fia nem fulladt bele a Küküllőbe. Az ember nem tudja mire vélni ezt? A víz apadt-e meg, az emberek tanultak-e meg uszni, vagy a fürdőzés ment ki divatból? Elég az hozzá, hogy a vízbefutak nem szaporítják az újdonságok rovatát s így talán nem is kellőleg aktuális az uszoda kérdéssel foglalkozni. Olyan téma ez nálunk, mint a tüzeseteknél a víz és a sok minden egyéb hiány. Ha meg van a baj s szomorú tapasztalatokkal gazdagabbak vagyunk, neki esünk a tűzoltóság-nak, a víz mizériának, a hatóságnak, azonban a miig nincsen baj, hát főleg minden idevágó dolgokkal való foglalkozás.

Igy az uszodával. Az idén még egyikünk fiát sem huzzták vízzel telve ki a Küküllőből, így hát a siráma korai dolog.

Azonban, ha a baj nem is történt meg, még mindig jogos megkérdezni, hogy, hogy is állunk az uszoda dolgával?

Ezt — ha emlékezetünk nem csal — ez év január havában kérdeztük meg utólszor; tehát télvíz idején, hogy el ne késsünk véle, s hogy a fürdőszeszonig legyen kellő idő annak elkészítésére.

Es ime: benne vagyunk javában a fürdőszeszonban; meleg a légtör, fürödni kíván a test, vízbe parancsol az egészségtan — uszoda azonban még most sincsen, s a fürdőzés még amugy more patrio történik a nyilvános helyeken, amíg a rendőség meg-meg nem riasztja a fürdőzőket a prudéria szent nevében.

Ezen a lehetetlen állapot fölött folytatótt hangos elmélkedésünk eredményeképpen tova 1906. év nyarán egy néhány lelkes uri ember összeült azzal a szándékkal, hogy az uszodát megvalósítja. A lelkes buzgalom eredménynel is járt, amennyiben a tervezett uszoda 50 koronás részjegyre százon felül történt előjegyzés, ami bőségesen fedezte volna az építkezés költségét. A terv szerint az uszoda az alsó gát fölött, a Szent Ferencz-rendiek kertje és a sétatér közt nyert volna elhelyezést oly módon, hogy a kabinok a partra és részben tutajokra épültek volna, míg az uszoda kosara egyszerűen csak be lett volna bocsátva a vízbe.

A midőn az uszoda kérdése ilyen formán a megvalósulás stádiumába lépett, amennyiben a részjegyek ára befizetése megkezdődött, Fábian József vállalkozó ígéretet tett az uszodabizottságnak, hogy amennyiben eláll a tervtől, úgy az uszodát saját költségén még a nyárra (1907. év nyarára) felépítteti s azt mérsékelt díj mellett a közönség rendelkezésére bocsátja; egyben kötelezte magát arra is, hogy egyidejűleg gőzfürdőt is építtet. Ez ajánlat alapján a bizottság a részjegyek árának bezedését beszüntette s várta az uszodát, mely egy kissé messze fog esni ugyan a forgalontól, azonban végtére is uszoda lesz és segítve lesz a mind erélyesebben hangzó ilyen irányú követelésen.

A vállalkozó jóindulatában nincs okunk kétkedni, ezt bebizonyította azzal, hogy az uszoda medenczéjét még a mult év folyamán csukogyan kiásatta, azonban vízzel nem gondoskodott idejében, s így a medencze szárazon várja azon

jóakaratot, mely őt a Kiküllő vizével használható állapotba hozza. Ennek pedig rövidesen meg kell történnie, mert egy város közönségét éveken át csak jó szóval tartani nem lehet, nem szabad. Az uszoda elkészítése lényegesebb a villanyvilágításnál, a gőzfürdőnél, mivel itt emberéletéről van szó és a közegészségügyről, mivel sokan vagyunk, kiket végzetünk nyáron át is e városhoz köt, s nem engedhetjük meg a fürdőzés drága, bár egészséges luxusát.

Egyetlen valamire való városkában sem fűrödnek a szabad folyóban, községek, városok ingyen fürdőköt létesítenek. Mert szükségét látják. Mert az ingyenfürdő életmentés, életbiztosítás

Es nálunk ugyancsak az kellene, hogy legyen, mikor a város három közép és még valami hat más intézettel bir, a melyek mindegyike meglehetősen magas létszámmal dicsekedik. E hatalmas, czeret jóval meghaladó létszámhoz csatlakozik a sok mindenféle hivatal és intézet az ő még több tisztviselőjével és a katonaság, akiknek e város — eltekintve a fejlődés kezdetén lévő sétatértől — valljuk be őszintén, poros utcáinál, miazmás víznél bizony-bizony alig nyújt többet a közegészséget illetőleg.

A kérdés elől kitérni többé nem lehet. Ez már nem egy ember magánvállalata, itt a vállalkozó obligában van az egész társadalommal, a mely öneréből kész volt két évvel korábban uszodát létesíteni. Ismételjük: meg vagyunk győződve a jóakaratról, de a jóakarattal nem érjük be. Az ígéret beváltását kérjük. Sürgösen. Most a nyár kezdetén.

A gyermekhalandóság csökkentése.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottságának a mult év őszén tartott ülésén egy rövid hírlapi közlemény alapján szótvetetett az a nagymérvű gyermekhalandóság, amely a székely községekben, de általában immár országszerte megdönthetetlen bizonyosságot tesz nemcsak arról, hogy némely parasztszülő előtt egy malacz nagyobb értéket képvisel egy gyermeknél, haem arról is, hogy a kulturállam fogalmától még mindig távol vagyunk.

Az emberanyag növekedése avagy apadása még a kevésé művelt népeknel sem lehet közömbös, annál kevésbé lehet az egy kulturállamban, melynek hatalma, fölénye: a fegyver és munkabíró karokon kívül a gondolkozó fők számában, tehát a szellem erejében is rejlik.

Ismerték a nemzeterosítés nagy fontosságát s foglalkoztak annak nehéz problémája megoldásával már az ókori kulturnépek is, kik közül pl. a görögök: az új nemzedék életben maradását fejlett s edzetté tétele céljából a legmesszebbmenő egészségügyi óvintézkedések mellett a testi nevelésnek sokszor a veszőzésig menő, drasztikus metodusától sem riadtak vissza, csak hogy háboru idején a harc viharai, a béke napjaiban az élet küzdelmeivel bátran szembeálló generációt produkálhassanak.

A mai kulturállamok sem tévesztik szem elől a nemzeterosítés nagy célját, melynek csak megközelítéséért is valósággal versenyre kelnek egymással azoknak a módoknak és eszközöknek a felkarolásában, amelyekkel — ha már az emberanyag minél nagyobb mérvű termelésére alattvalóikat nem presszionálhatják — legalább a meglévőnek megmaradását biztosítják.

A kulturállamok e nemes versenyében hazánk — sajnos — nagyon hátul czzammog s azon felhivasára Klónak „mond meg, 100 közül hány gyermek nő fel — és én megmondom milyen kulturállam vagy,” szégyenkezve kellene a lelebangolóbb eredményű feleletet adnia.

Bizony szomorú, hogy sok édesanyának csak azért kell a szülőessel járó testi és lelki kínokat át-szednuve, hogy a temetőben minél több kis sírhalom domboruljon.

Szomorú, lesújtó a tudat, hogy 100 édesanya közül közel 50 még azt a kis örömet sem éri meg, hogy gyermekeit az iskola küszöbén átlépni lássa.

A statisztika a maga szokott tájékozottságával és ridegségével tárja eléuk azon megdöbbentő tény, hogy hazánkban a gyermeköknek 40-50 százaléka ölhal, mielőtt a tanköteles kort elérné.

Ezt tudva, pillanatra kétség fog el az iránt, vajon Európában, az annyit és oly büszkén emlegetett nyugati műveltség szférájában lakunk-e, vagy talán Ázsiában, ott valahol a Mongolföld szomszéd-ságában.

Valóban szégyenkeznünk kell, hogy magát műveltnek tartó államunk a gyermekvédelmen alapuló nemzeterosítésnek oly sötét kénytelen felmutatni s ha találunk valamely élénkebb színt, valamely derültebb vonást e képen, az csak az lehet, hogy állam és társadalom felismerve e téren való mulasztásait: vállvetve kezdenek buzgólkodni azoknak a kitürkészésében, melyek, mint a nagymérvű gyermekhalandóság előidézói, valósággal kerékkötői nemzeti izmosodásunknak, erősödésünknek.

Ha ez okok kutatása a helyes irányban történik: lehetetlen, hogy mindjárt szembe ne tünjenek azok az elszomorító jelenségek, melyeket a nagy

nemzeti baj forrásainak kell tekintenünk.

E jelenségek három alakban mutatkoznak s így gyermekeink nagyarányu elhalálzásának okát is három körülményben kell keresnünk és pedig:

- 1-ször népünk alacsony műveltségében;
- 2-ször szegénységében;
- 3-szor a mindenkori államkormányok e téren való indolenciájában.

Lásuk ezeket rondre s a bajok kellő feltárása és bázsolgatása után próbáljunk azok szanálására gyógy módot ajánlani.

Oká tehát először a gyermekhalandóságnak népünk alacsony műveltségi foka.

Rosszul esik bár, de a tényeknek megfelelően kell konstatalnunk, hogy népoktatásügyünk — daczra az utóbbi 40 év alatti haladásnak — még mindig nem áll azon a színvonalon, hogy népünk műveltségéről kedvezően nyilatkozhatnánk. Sok, nagyon sok itt még a tennivaló és sokáig kell még baogzania a kultura ismert jelszavának, hogy „több viláosságot!” míg a teljes viláosság csakugyan előj.

Nincs tehát mit csodálkozunk azon, ha a kevésé művelt s következtékép szük látókörű ember nem veszi észre, vagy ha észre is veszi, nem tartja komolyabb következményekkel járónak azokat a veszedelmeket, amelyek podig minduntalan részben az ő, de még inkább gyermeke egészségé köröl ólálkodnak.

Ott van pedig ez a veszedelen a ritkán, vagy egyáltalán nem szellőtötett, amugy is kicsiny, mind a mellett sokszor népes családot magában foglaló azoba sülléd, dohos levegőjében, ott a gyenge táperőre s még hozzá sokszor kis mennyiségű enniválóban, ott az alkoholt élvező szülők által a gyermekeknek is nyújtott szesz italokban, ott a fertőzött

Politikai jegyzetek.

Békelyudvarhely, június 19

Ausztria népei és főurai a közelmult napokban ünnepelték meg a császár hatvan esztendő uralkodásának évfordulóját. Nagy hódoló diszmenetben felvonultak a császár előtt a büszke, évszázados családok sarjai, a nemesség, polgárság és a különböző nemzetiségek csoportjai, pazar, festői pompában. A felvonulásban megelévedtek a Habsburgok történetének legfényesebb lapjai és az agg uralkodó elgyönyörködhetett a régmúltak emlékére és örvendezett a jelen hódolatának. Az ünnep az osztrák birodalom ünnepe volt. A császárnak és a birodalmi eszmének egyaránt szótolt a hódolat.

Magyarország természetesen távol tartotta magát ettől az ünneptől. A mi történetünkben közjogi szempontból ez a dátum nem számít. Nekünk a császár nem császárnak, királyunkká pedig csak 1867-ben, a koronázásakor lett.

Királyunk iránt altvalói hűséggel, szeretettel viseltünk, de egy percze sem felejtjük el, hogy ő nekünk nem császárnak, mireánk néve nem uralkodik hatvan esztendeje. A közmondászerű magyar lojalitás és királyhűség szigorúan meg tudja vonni azt a határt, ahol a magyar király végződik és az osztrák császár kezdődik. És tekintse bár ezt a hagyományos osztrák felfogás rebellisnek, ezt a felfogást a magyar nép érzés- és gondolatvilágából kiirtani nem lehet.

Az osztrák birodalom ünnepe nem volt a mi ünnepünk is. És ha a külföld ezt meg nem érti, nem teszi a mi felfogásunkat helytelenné. Nehezen is érti meg idegen elme a mi sajátos helyzetünket, azt, hogy egy szuverén magyar állam áll szemben egy nem föléje rendelt birodalommal, hanem egy koordinált másik állammal. Szuverénitásunkat lényegében a hatvanhetes kiegyezés fenntartotta ugyan, de a közös intézmények elismerésével és megteremtésével külsőleg az idegenek szemében bizonyos birodalmi kapcsolat látszatát keltette fel.

Nem közjogi szószólhasogatás ezen disztinkció felállítására, hanem az állam önállóságának élő és folyton működő tényekben való kidomborítása, mely nélkül mindjobban elmosódnék az, hogy Szent István birodalma külön füg-

getlen ország, amely csak az uralkodó közös személyében van egymással közelebbi viszonyban.

*

A földmivelésügyi miniszter megint elplántált egy szép gondolatot, ami csak jót hozhat a magyar népnek. Azt eszelte ki, hogy kisérti a vidékről felkerült gazdálkodót kínos gyámoltalanságából és tanácsatlanságából, amikor ügyesbajos dolgát elintézni a minisztériumba vagy más nagyfejű hivatalba óvakodik. Ez pedig nagy sor. A legokosabb és legértelmesebb gazda is rászorul a türelmes jóakaratra, olyan bizonytalan, olyan zavaros az előadása, mikor hivatalos járásban van. A minnek az a vége, hogy a szegény vidéki ember néha kevesebbet tud, mikor a hivatalból kialszódik, mint a mikor bement.

És mivelhogy ez nemcsak egy, nem is száz, hanem ezer meg ezer emberrel is megeshetik és mert a vidéki gazda ugy is csak akkor megy föl a fővárosba, ha erre igazán nagy dolog hajtja, világos, hogy földmives gazdáknak tanácsal való ellátása nem kis dolog éppen. Bizonyosan nem a politika tolja be a hivatalba, hanem valami gazdasági kérdés, amit jól tudni nemcsak neki érdeke, hanem mindnyájunknak az érdeke. Mert végeredményében mi érezzük meg, ha a méhészetre, állattenyésztésre és más gazdasági dolgokra vonatkozó utbaigazítást keres és ezt meg nem kapja.

Mindezt fölismerte a földmivelésügyi miniszter és hogy a földmives emberek Budapesten jártukban segítségére legyen, egy roppant praktikus intézményt létesített a minisztériumban: a földmivelők országos tudakozódó irodáját.

Amit kis gazdasága érdekében ki kell tudakolni a vidéki embernek, ott kitudakolhatja. Felvilágosítást, tanácsot és utbaigazítást kaphat és abban meg is bizhat.

Szóval: a magyar gazdaember nem érzi ezentul olyan nagy kálváriajárásnak, amikor a hivatalba kényszeríti az érdeke. Jöndulat várja a tudakozó irodában és nem a régi türelmetlenség. Az sem utolsó dolog ám, hogy a miniszter nem csupán azt követeli az irodától, hogy a feleknek a kért felvilágosítást készségesen megadja, hanem azt is, gondoskodik arról, hogy a tanácskérő ügyei lehetőleg gyors elintéztést nyerjenek. Mert hiszen a vidéki ember-

nek nincs arra érkezése, hogy napestig a hivatalokban ácsorogjon.

*

Talán soha sem leste az ország olyan felelősséggel, hogy a képviselőház hogyan állapítja meg a maga munkarendjét, mint most, amikor arról van szó, hogy a képviselőház néhány nap múlva megkezdi nyári szünetét s hogy azután szeptemberig ismét szünetelni fog a törvényhozói munka. Mások is országos érdek az, hogy a benyújtott törvényjavaslatok minő sorrendben tárgyalatnak le, ezuttal azonban különös érdeklődéssel várja mindenki, vajjon a benyújtott javaslatok közül melyik válik már a nyár előtt törvényvé. És pedig azért, mert az egyetlen igazán szociális jelentőségű javaslatnak, a végrehajtási törvény novellájának soráról van szó.

Az országgyűlés egymásután szavazza meg azokat a javaslatokat, amelyek az ország lakosságára újabb és újabb terhetek róznak. A budgetjavaslat a tavalyi költségvetéshez képest 113 millióval emeli az állami szükségleteket. Törvényvé vált a honvédtisztek fizetésének felemelése, ami szükségképpen maga után vonja a közös hadsereg tisztjeinek fizésésemelése is. A képviselőház megszavazta a vasuti beruházásokról szóló javaslatot, ami 200 millióval többjébe kerül az országnak. Még a nyár előtt letárgyalatja a kormány a 197 millióba kerülő vízi beruházásokról szóló javaslatot, a szintén sok pénzbe kerülő népiskolai javaslatot, a szeszdó felemeléséről szóló javaslatot, szóval mielőtt a nyári szünet megkezdődne, sok száz millióval fog emelkedni az ország adóterhe.

Évek óta készül már egy törvény az otthon védelméről s mint a Lucza-széke, sohasem készült el. Végre az igazságügyminiszter kidolgozott egy törvényjavaslatot a végrehajtási törvény reformjáról, melyben az otthon, a családi tűzhely némi védelemben részesítettik, amely mentesíti a szegény ember bitorait, a kisbirtokosok tehenét, lovat, a szellemi munkás könyveit a lefoglalás és elárvereztetés veszedelmétől, amely az eddigi lefoglalhatatlan legminimumot 500 forintról 1000 forintra felemeli. Az igazságügyi bizottság le is tárgyalta már ezt a javaslatot s az most készen várja a parlamenti tárgyalást.

kut vízében, ott a ritkán változtatott ágy- és fehéreművekben, ott a nem egy helyen a szobában tartott malaczkokban, házi szárnyasokban, ott a játszótársakul fogadott kutyákban, macskáknak stb. stb. S ha még ezekhez hozzávesszük a kórtól már megátadott kis aprószentek szülőinek a legtöbb bajt mulónak, magától gyógyulónak tartó, könnyelmű felfogását, a leghihetlenebb háziszerekkel való, sokszor éppen az ellenkező hatást keltő kuruzslását, orvoshoz ritkán, akkor is már rendszeren későn, inkább csak a büntetéstől féltében történő fordulását, valóbban bámulnunk kell az apró emberek szervezeteinek az öntudatlan önvédelemre oly csodálatosan berendezett arsenálját, mely lehetővé teszi, hogy csak ennyi és nem több kis vitéz hull el a halál előőrseivel vívott küzdelemben.

És ha arról van szó, hogy népünk korlátolt-ságából eredő eme bajokat miképp orvosoljuk, önként tolnak előnkbe az e kérdésre adható leghelyesebb feleletek.

Orvosolhatjuk e bajokat a népművelés színvonalának emelésével, az egészségtannak a népiskolákban intenzívebb tanításával és a felnőttek előtt tartandó népszerű orvosi felolvasásokkal.

Minden államnak első és legfőbb kötelessége polgárainak a kellő felvilágosultságot megadni. E kötelességet azonban a mi államunk — sajnos — nagyon lanyhán teljesíti s csakis így lehet, hogy a lakosságának körül-belül 40 százaléka még ma sem tud írni és olvasni. Miután valamely állam műveltségi fokát az írni-olvasni tudók számával szokták mérni, pirulva és sóhajta kell bevallnunk, hogy alig vagyunk előbbre a félműveltségnél.

A tankötelezottség teljes szigorral való keresztülvitele, most az ingyenes népuktatás után, a leg-sürgősebb tennivalója e téren az államnak.

Az egészségtannak a népiskolákban való hatékonyabb tanítása szintén hozzájárulna a bajok orvosolásához. Sajnos azonban, sok még hazánkban

azoknak az iskoláknak a száma, amelyekben alig, vagy egyáltalában nem is osik szó az egészségről s annak ápolásáról.

Kötelességévé kell tehát tenni minden iskolának az egészségtannak minél odaadóbb tanítását s az legyen a jó iskola, melynek növendékei nem a körmönfont nyelvtani szabályok kifogástalan eldarálásával, hanem az által ünnek ki, hogy pompásan tudják: mik ártnak az egészségnek s hogyan kell azok ellen védekezni.

A népszerű orvosi felolvasások a felnőtteket, főképen az anyákat lennének hivatva kioktatni az egészségről, de különösen a kisdetek miként való ápolására és gondozására nézve.

Méhészeti, selyemtenyésztési, háziipari s más vándortanítókat utaztat az állam, de már arra nincs gondja, hogy olyan egyéneket is vándoroltsaon, kik a legfőbb jó, az egészség becsére és istápolására tanítanak meg a népet.

Második főoka a nagymérvű gyermekhalandóságnak az alsóbb néposztály általános elazegényedése. Ebben leli magyarázatát azon szomorú körülmény, hogy e néposztály családfájáról hull le a legtöbb bimbó.

A szegénység az oka, hogy e népcelm sem kellőleg táplálni, sem az idő viszontagságainak megfelelően ruházni, sem betegség esetén kellőleg gyógyíttatni nem tudván gyermekeiket, ezek csoportosan győreltül fol az édesanya melengető koblét az enyészot hideg ölével.

Az anyagiakkal való küzdés, az élet sok más gondja, baja, bizony sokat olvonnak a szülői szív melegéből s nem egyszer ébresztik azon titkos, bünyös gondolatot az elkeseredett szívű szülőben, hogy ha gyermeke meghal, könnyebbül terhe ogy bajjal, de ha jószága megdöglik, neheztül tiz bajjal. Inkább adja kis pénzecske-kéjét adóba, vagy adósságnak, amelyekért zaklatják, végrehajják, mint beteg gyermeke gyógyításáért a doktoroknak, vagy a patikába, akiket

nem igen kérnek számon tőle.

A hitbizományok megszüntetése, a kincstári birtokok parcellázása, a házi- és kisipar hathatós föllendítése, a munkás viszonyok gyökeres rendezése, az adóreform helyes keresztülvitele, a sokgyermekes családnapa adó- és más kedvezményben való részesítése, általában a helyes szociálpolitika keresztülvitele azok az eszközök, melyek a nemzeti elszegényedésből származó végzetes következményeknek sikeresen utját állhatják.

Harmadik főokát a gyermekek nagyarányu eihalálózásának a mindenkorai államkormányok vétkes indolenciájában találjuk.

Sajnos, de való, hogy az állam édes keveset törődik a polgárok egészségével. És a mikor ezt azomoruan konstátáljuk, nem kis iróniával kell megemlékeznünk az egyik államkormányának korántsem elítélendő, csak a gúllamosítandók sorába helytelenül beosztott azon tényéről, hogy előbb vette oltalmába, illetve előbb államosította az állatok, mint a polgárok egészségéért. És bármint igyekvne is e tekintetben a szük látókörűség vádját elhárítani magáról, a tény, a valóság mindig a mellett bizonyítana, hogy előbbre helyezte az állatok egészségének védelmét az embereké. Így állvau a dolog, kell-e hát nagyon megütöknünk azon, ha a szegény ember is jobban gondoskodik jószága, mint gyermeke ápolásáról.

Az államnak a gyermekek, a polgárok egészsége védelmére irányuló összes tevékenysége ez idő szorint jóformán csak annyiból áll, hogy a gyermekeket kétezzer beoltatja, a gondozásra szoruló több száz ezer gyermek közül pár tízezer leenczelöl, rosszul olholyez, s a teljesen vagyontalan betegeknek ingyen gyógyszer adt. Több gondja aztán nincs ez irányban s csak akkor várja tar fejét, a mikor év végén az anyakönyvi feljegyzések az elhalálozottak számát oly usgnak, ujonczozásakor a lajstrom a besorozandók számát oly igen kevésnek,

A villamos világítás készen van.

Székelyudvarhely, június 19.

Székelyudvarhely villamosvilágítása egy hosszú évi munka után elkészült, a kiküldött bizottság a világitást felülvizsgálta, s annak feltételes átvételét fogja javasolni a közgyűlésnek.

A villamos világítás ügyét Szakáta Zoltán volt polgármester hozta első ízben a képviselőtestület elé 1904-ben, s három egész év kellett ahhoz, hogy a képviselőtestület a Ganz-céggel megállapodásra jusson, s a szorzódást mult év elején megkötötte. Hogy ez idő alatt a közgyűlési határozatok milyen tömekege kelt ki, az elképzelhető, azonban a kitartó szó és írásbeli érveléseknek sikerült a közgyűlés tagjait meggyőzni arról, hogy a villamosvilágításnak elbírálásánál két szempontot tekintembe vonni: az addigi mizorabilis világítási viszonyokat és a jövő képét, mely anyagi forrásul kell, hogy szolgáljon a városnak.

Kétségtelen, a kérdés nagyon megfontolandó volt, mivel a villamosvilágításra vonatkozó beruházás évtizedekre szól, s egy ilyen óriási költséggel járó beruházásnál a kérdést elhamarkodni nem szabad; ennél az ügynél semmiféle magánérdek számításba nem jöhetett, csupán a város érdeke. Székelyudvarhely szegény város, a melynek polgárait semmiféle praktikus külső díszítésért is megterhelni nem lehet, nem szabad. A város szolid vagyonszáma polgárainak száma azóta csekély; kevés a megállapodott, konzervatív vagyon. A felső polgári rétegben nagy a költsékesi hajlam, a fényűzés az egy-mást agyonhajszoló feltűnési verseny. Alant a szegény iparosok sokasága, aki mind örül, ha mindennapi kenyere van. Középen a jobb módúak nevezett polgárság, melynek élete abban telik el, hogy fizeti a házbért, a mézárast, a cselédet, majd a gyermekek tanszját, de a legjobb esetben addig jut el a vagyonszáma leírásán, hogy kifizetett számlák maradnak utána. Tehát ily viszonyok mellett a városnak minden beruházását meg kell fontolnia, minden kőnyelmu lépéstől vissza kell magát tartania.

Mindzukenek figyelembevételével a villamosvilágításra kötött szerződés a közgyűlés nyugodtan fogadhatta el, mivel az, összehasonlítva más városok szerződéseivel, előnyösnek bizonyult, oltekinve a kivétel azon hátrányaitól, hogy a szükséges épületeket nem egyszerre tervezték, — lehet, hogy ezzel is kisebbítsék a költségvetés végsőösszegét, — és hogy az ivlámpákat nem csak a közszükséglet, de szerény-

a mérce pedig az anyagot oly igen silálynak mutatja.

Ni nem kívánjuk, hogy gyermekeinket bölcselők, hősökké nevelje az állam. de azt igenis elvárhatjuk, hogy egészségesekké nevelni segítsen.

Gordtalan életet biztosító fizetés mellett államosítsa az állam az egész orvosi kart s az egyes orvosokat úgy igyekezzék elhelyezni, hogy legalább minden 3000 léleknek legyen egy orvosa, ki a gondozására bizott lelke testi egészsége, de különösen a gyermekek ép, egészséges fejlődése fölött órkódnai tartozik. Ily célból nemcsak rendelő, de rendelkező, hatósági joggal is fel kell ruházni minden orvost, hogy ezután nemcsak hívásra, de kötelezőszerűben is megjelenhessenek a házaknál, ahol nemcsak gyógyítanak, tanácsolnak, de szigoruan rendelkeznek minden oly állapot megszüntetésére nézve, amelyeket az egészségre károsoknak vagy pláne veszélyeseknek tartanak. Így nem maradna idejében való orvosi segélynyújtás nélkül egyetlen egy beteg sem, nem lenne melegágyává a különböző nyavalyáknak, fertőző betegségeknek egyetlen egy hajlék sem, miknek jótékony hatását a közegészség javulására nézve elképzelni is alig lehet.

A hozandó áldozattal szemben ott van az elérendő nagy cél: számban dominálónak, testilag erősnek, szellemileg fogékonytá tenni a nemzetet.

A régi kor igaz profétái azt hirdették, hogy „elvéssz a nép, mely tudomány nélkül való.” A mai kor álprofétái azt kiáltják: „jogot a népek!”

Mi közönséges halandók pedig azt mondjuk: „egészséget a népek, mert sokkal hamarabb elvissz az anélkül, mint akár tudomány, akár jog nélkül.”

Csak „egészséges Magyarországou” épülhet fel az erős, a nagy, a hatalmas Magyarországnak.

Mert ahol az egészség, ott az erő. Ahol az erős test, ott az ép lélek.

Teati erő, szellemi fogékonytás oly két hatalmaság, hogy ezek e földön ma már minden hatalom, minden dicsőség.

Varga Mózes.

és és izlés rovására, kottó kivételével, mind a Kossuth-utczába helyezték el, más nagyobbforgalmu terek egyes negligálására.

A villamos telerből a terv és költségvetés szerint csak a gépeket magában foglaló épület építettett föl, míg az iroda és lakóhelyiségeket most utólagosan szerelte meg a képviselőtestület, miáltal elérte azt, hogy a középületünk is toldozott-foldozott raktárszerű helyiségekből áll, noha a vállalkozó cég mindjárt az elején kiunkkult volna szükségleteivel, úgy alkalom lett volna egy modern szép emeletes villamos-teler építésére, minden árdillorenczia nélkül.

Az első próbavilágítást a cég még május 21-ikén hajnalban ejtette meg, míg a közvilágítás céljaira az üzem f. hó 4-ikén lett átadva. A dynamokat vagyis az elektromos energiát fejlesztő gépeket 2 drb 100 lóerős szivógázmotor hajtja. A gázmotorok gázszükségletét 2 gázgeomotor táplálja, melyet faszénrel fűtenek. A fejlődött gáz a generátorokból először a vízapárolagotába, innen a fűrészpör tisztítóba és sok más gázmosó készülékbe kerül, a hol elválnak a hozzá kevert tisztáltsátságok (kéndyoxyd, kátrány, stb.) Miután a gáz megtisztult, a gépek hengerébe kerül, hol automatikusan villany-delejes gyújtás robbantja fel. Ez erőt gyakorol a dugatlyura, melylyel kapcsolatos hajtórúd mozgásba hozza az egész koloszust a gép tengelyére közvetlenül ékelt dynamóval együtt. A dynamókról szénkéfék szedik le az áramot s vezetik a kapcsolótáblához, mely fehérmárványból készült. Erre különféle műszerek, kapcsolók s alkapcsolók vannak szerelve, melyek segítségével a dynamókat szabályozzák. A kapcsolótábla háta mögött a vezetékek egész tömekege vonul végig. Ugyanitt vannak a fűgyűjtő sínek is elhelyezve, melyekről a fejlesztett áramot tovább vezetik. A fejlesztett áram vagy a tápvezetékekbe kerül, vagy direkt az accumulatorokba vezetik, a hol elraktározzák éjjeli világításra s a nappali órákra, mikor az áram szükséglet kevés, ilyenkor a gépek nem járnak a az accumulatorok adják le a szükséges energiát. 10 óra tájban megindul a hatalmas generatorok fűtése, a beadagolt faszén lassan-lassan izzásba jön és félfél már valóságos tűzviharához hasonlít. Ha bonéznunk a generatorok kémnyílásain, látjuk azt az izzó tömeget, melynek égési termékei alig várják a a szelepek megnyitását, hogy a 100 lóerős prüsszögő kolloszust mozgásba hozzák. Délután 2 óra tájban megindítják az egyik erőgépet; lassan méltóságteljesen jönnek mozgásba a hatalmas tömegek. A gépkezelő fokozatosan megnyitja a gép szelept, mire ez mintegy köteleitől felszabadult bika testje vehemenciával megindul. A gép szelepeinek ritmikus csattogása, a dynamó melankolikus bugása s az erős széláramlat, melyet a hatalmas lendítő kerék gyors forgása közben létesít, teljesen lebilincseli a szemlélőt. A munkálatok pontos végrehajtásáért Zachara Lajos vállalati mérnököt teljes elismerés illeti.

A villamos közvilágítás a szerződés értelmében 130 egész éjjeli (3346 óra) 16 gyertyafényű és 130 drb fél éjjeli (1534 óra) 16 gyertyafényű izzólámpa és két series, 8 darab ivlámpából áll. Vagyis az eddigi 165 drb 6 gyertyafényű petroleum lámpa helyett, — ami 990 gyertyafénynek felelt meg, — kapott a város 260 drb 16 os izzó és 8 drb ivlámpát, ami 9280 gyertyafénynek tesz ki. Sajnos, az ivlámpák beosztásával, mint említettük, a lámpákat beosztó bizottság tévedett, amennyiben egymagában a Kossuth-utczában jóval nagyobb gyertyafényű világítást helyeztek el, mint a város összes utcáit összevéve, aminthogy a legnagyobb forgalmat lebonyolító Bathlen-utczában sem lett volna szabad a vezetéket faoszlopokra elhelyezni, amely így nemcsak az izlés, de főként a forgalom rovására megy, de meg a házakon való elvezetés semmivel, vagy alig valamivel került volna többre, és a város meg lett volna örökidőkre kímélve egy mindég kísérő forgalmi akadálytól és egy szánoadó látványtól.

A vállalatot a Ganz gyár, 50 éven keresztül bérelni köteles s az elért nyeresémből már az első évtől kezdve 50%-ot a városnak átengedni, mi által el fog érotni az, hogy egy jó néhány év múlva a közvilágításhoz teljesen ingyen jut a város. Természetesen ki van kötve az is, hogy a bérletet 10 év leteltével a város házi kezelésébe veheti át, amidőn a cégnek kárpótlásul a legutóbbi év tisztayeresményének 1/3-szeresét fizeti. Az ivlámpa szaporításért seriesenként évi 400 koronát fizet a város. Az ujonnan felállítandó izzólámpák 15, illetve 25 koronába kerülnek. A város a szerződés 7. §-a értelmében az elektromos teler és hálózat, valamint összes tartozékainak felépítéséért jár, leszámlolás

szerinti teljes építési összeget 50 éves közbeéi törlesztéses kölcsönből fogja a vállalkozóknak kifizetni. Vállalkozó évi bér fejében fizeti a városnak ezen kölcsönösszeg folyosítása napjától kezdve a bészorzódés tartama alatt azt az összeget, a melyet a városnak a kölcsönösszeg évi számításá fejében a pénzintézet részére fizetnie kell és pedig oly módon, a mint az a város és a pénzintézet között létrejött szerződésnek megfelel.

A képviselőtestület kobiléből kiküldött építésellenőrző bizottság a villamos mű építési munkálatainak átvétele céljából Gothárd János polgármester elnököt mollett f. hó 12-ikén helyezni a megítelt tartott, amidőn a város összes utcáit bejárta, s több kisebb-nagyobb észrevétel megtételével — így egy néhány féléllel égőnek egész éjjel égővé való átalakításával, a világítási naptár némi módosításával — azt üzemképesnek találta, s ideiglenesen átvette és a közgyűlésnek ilyen értelemben tesz javaslatot.

A villamos világítás tehát megindult és megy, minden fénye dacára, beláthatatlan, hosszú utakon. Vajha szolgálatára lenne kisiparunknak és vajha világoosságot derítene nemcsak az utcákon és selyem szobákban, de az emberek szívébe is.

HIREK.

Székelyudvarhely, június 21.

A róm. kath. főgimnázium rajzkiállítása.

Amint annak idején jeleztük, a helybeli róm. kath. főgimnáziumban f. hó 6—10-ig bezárólag rajzkiállítás volt. Mintegy 300 darab rajz és festmény volt közzeslére kitéve fokozatos fejlődési csoportokban. A közönség elég szép számmal látogatta a kiállítást, de mégsem taustított akkora érdeklődést, mint amekkorát ez a tanulságos és szép gyűjtemény megérdemelt volna. Hiszen nemcsak szakértőnek, illetve műértőnek kell az ilyen kiállítást megtekintenie, hanem mindenkinek, akit a modern kor előhaladása, kibontakozása és fejlődése érdekel. Már pedig ezen a kiállításon sok volt ebben a tekintetben a látóival. Mert csak gondoljunk vissza rövid 15—20 esztendőre, amikor még mi róttuk az iskola osztályait és vessük össze azt az eredményt, amelyet akkor értünk el a rajzoktatás terén, azzal az eredménnyel, amelyet a kiállításon láttunk s óriási különbségeket fogunk találni.

A régi butító, pusztán a másolásra szorított, a természetet és valót meghamisító, unalmas rajzolás helyett fokozatosan fejlődő, a másolás helyett az értelmet, képzetelet, kezet egyaránt fejlesztő természet után dolgozó, széles ecsetelésű, modern rajzolás és festési rendszer bünalhattuk. Míg régebb az volt a főczél, hogy a tanuló az elébe tett mintát, testet szigoru geometriai szabályok, jobban mondva szoros korlátok közé szorítva, előre kijelölt nagyságban és árnyalatban reprodukálja, most örömmel azt tapasztaltuk, hogy az a rendszer bál! Istennek a jól megérdemelt lomárba került. Most az a főtörekvés, hogy a tanuló önállóságra legyen szort. Ezen cél eléréséül az a főkéllék, hogy a növendék keze ne legyen megkötve. Rajzolja ő le azt a minta-testet, állatot stb. úgy, ahogyan azt ő látja s a tanár csak az ő önálló munkájára tegye meg a maga észrevételeit és adja meg a szükséges utasítást. Ennek az elvnek hódol a főgimn. jeles rajztanára, Spányár Pál is és fáradságos törekvésének, helyes rendszerének meg is van a maga szép eredménye. Hosszu időre volt szükség, amig egy egész generációt nevelt magának, de legalább munkáját teljes siker koronázza.

A rajzok és festmények osztályok szerint voltak csoportosítva és a szerint, amint geometriai és szabadkézi rajzok. Az I. és II. osztály növendékei még nagyobbára másolnak, geometriai vonalakat csoportosítanak, de már a színezésben önállósá munkálkodnak. A III. és IV. osztály tanulói már természet után rajzolnak leveleket, virágokat és testeket festenek az árnyékolás helyes megtanulása szempontjából. Az V—VIII. osztály növendékei teljesen önállóan és természet után dolgoznak, még pedig szénrel, ceruzával, vízfestékekkel és olajfestékekkel egyaránt. Láthatunk itt arcképeket, tájképeket, állatképeket, gipsz szobrok és más testok rajzait és festményeit. Itt már oly szép és tökéletes dolgokat láttunk, hogy egy-némelyik valósággal becsületére válnék bármilyen tehetségesebb műkedvelő festőnek. Ezek közé kell soroznunk azon rajzokat és festményeket is, amelyeket a szabadkézi rajz órára járó tanulók állítottak ki. A város egyes részleteit, ismert tájakat és arcképe-

ket láthatunk itt eleven színekben, széles és biztos ecsettel megfestve.

Általában az egész kollekcióról csak jót mondhatunk és ismételtlen elismeréssel kell adoznunk Spanyár Pál tanárnak ezen szép sikeréért.

Zászlóavatási ünnepély. A sepsiszentgyörgyi székes Mikó-kollegium a múlt vasárnap avatja fel több ezer korona értékű új díszes zászlóját, *Kenessey* ref. püspök jelenlétében. A szép ünnepélyen a székesudvarhelyi ref. kollegiumot *Gönczy* Lajos igazgató képviselte, ki az intézet nevében zászlószeget is vert be a zászlóavatási ünnepélyen.

Huzonótéves tanári jubileum. A helybeli rom. kath. főgimnázium tornacsarnokában f. hó 14-edikén szép ünnepély folyt le nagyszámú, előkelő közönség jelenlétében. Az intézet a tanári kar egyik kiváló, derék tagjának, *Tamács Albert*nek ünnepelte meg tanári működésének huszonöt éves évfordulóját. A jubiléum tanár először *Mikes* János gróf főesperes, püspöki biztos üdvözölte az erdélyi püspök és az erd. rom. kath. Státus igazgatótanácsa nevében, átadva neki a főtanhatóság elismerő leiratát, melyet ebből az alkalomból küldött. Ezután *Szó* Gáspár igazgató tolmácsolta a tanári kar szeretetét és nagyrabecsülését, amely *Tamács Albert*ben mindig csak a pontos, lelkiismeretes, tudós tanár és jó kolléga mintaképet látta és tisztelte. Az igazgató beszéde végeztével átadta az ünnepeltnek a tanári testület ajándékát, egy a *Tamács Albert* nevére tett alapítványt, amelynek kamatját évenként két olyan tanuló kapja meg, aki a természetrajzban kiváló előmenetelt tanúsított. — A tanuló ifjúság háliját *Embery* Kálmán VII. o. t. fejezte ki, mire *Tamács Albert* meghatottan mondott köszönetet azon ünnepeltéért, amelyben őt részesítették.

A lutheránus püspök Udvarhelymegyében. Az erdélyi lutheránusok püspöke, *Teutsch* Friegyes, egyházi vizsgálat céljából a múlt szombaton, 13-ikán Homoróddarócra érkezett. A püspököt nagy ünnepések közt fogadták, s mivel másnap, vasárnap, a *Gusztáv* Adolf egyet gyűlést tartott, messzi vidékről nagy számban sereglettek össze a hívek. A díszgyűlést délelőtt tartották meg a templomban, melyen a vármegye képviselőiben *Sebesi* János alispán és *Szabady* Tivadar főszolgabíró vettek részt. Az ünnepések után közébe volt, melyen *Teutsch* püspök híveit lendületes toasztban hazaszeretetre buzdította. A püspök másnap Székelysomborra utazott. A községek lakossága a diszkapunál lovasszabattal várta a püspököt, ki a templomban magyar nyelven intézett beszédet a hívekhez.

Tornaünnep a reáliskolában. A múlt vasárnap folyt le az áll. főreáliskola idei tornavizsgálata, ez alkalommal juniálissal egybekötve. Az egész ünnepély igen sikerült volt, a bemutatott gyakorlatok szakszerű összeállítás, magas foka, pontos kivitele, az általában tapasztalható rend nagyon jó benyomást tett. Először szabadgyakorlatokat mutatott be az alsóbb, majd a felőbb osztályok csapata, kivált az utóbbi nehez svéd rendszerű gyakorlatokból összeállítva igen szép volt, azután mintacsapattna volt az összes szereken, végül a versenyek következtek. Díjat nyertek: tornából: *Lootz* Frigyes VII. o. diszített nagy ezüst érmet, *Bartos* József VII. o. nagy ezüst érmet, *Oltoasz* Oszkár VI. o. nagy bronz érmet, *Metz* Gyula III. o. diszített kis ezüst érmet, *Brocs* Károly IV. o. nagy bronz érmet. Magas ugrásból: *Halmágyi* Márton VI. o. 156 cm. (ugródeszka nélkül), ezüst érem, *Reisenauer* Vilmos IV. o. 149 cm. (ugródeszkaival) nagy bronz érem. Futás: *Végh* Ernő VI. o. 300 m. 32 mp. ezüst érem, *Csató* István IV. o. bronz érem, *Szűcs* István II. o. bronz érem, *Székely* Sándor I. o. bronz érem. Súlydobásból: *Csoboth* Elemér VII. o. ezüst érem, *Fleischer* Gyula VII. o. bronz érem. Szűnet alatt az intézet I. Quartettje játszott, *Don Juan*-ból az Ouverture-t adták elő igen szépen. Kár, hogy a közönség egy részének hangos társalgása igen zavaró volt. Műsoron kívül *Pregler* Tibor az intézet volt növendéke igen sikeresen zavart. A versenyek után tánc következett; az első négyzet 24 pár táncolta; nomhiába tornaszmulatság volt, de volt is kelendőse a táncos nőeknek. Ugy a közönség, mint az ifjúság hálás lehet az intézet vezetőségének, hogy ezen vizsga alkalmából egy ily kedves, kedélyes napot szerzett.

Jegyzőgyűlési közgyűlés. Az Udvarhelymegyei Jegyző-egylet f. hó 24-ikén d. u. 3 órakor Homoródfürdőn a *Hargita-villában* *Gülly* István elnöke mellett rendkívüli közgyűlést tart. Tárgyszorozat: I. Fegyelmi törvény revíziója érdekében be-

adandó emlékirat tárgyalása. 2. Folyó hó 29-én és folyó év ászén tartandó központi közgyűlésre kiküldötté választása. 3. Több egyleti kérés elintézésa. 4. Előterjesztések.

Első áldozás a barátok templomában.

A gondjainkra bízott iskolás fiúk egy része a múlt vasárnap ünnepélyen (díszben, s a szülők örömkönyei közt járult a szent áldozáshoz. Szép volt. Sajnos, az iskola botlítása miatt nem lehetett összehozni az egész gyermekoreget s így a legszentebb napot csak széppé, s nem a legzesebbé varázsolhattuk. No de sebjaj! Így is egy küzdelemteljes év fáradságainak örömkönyök közt értük meg gyümölcsét, midőn az Ur az ő kis barátait bokréta rubában s ártatlan lélekben hitva meg a szent vendégségre. Az öröm és megatottóság érzelmeit visszhangozták a zárdatemplom falai. Adja Isten, hogy a jó szülőknek örömei, a magyar hazának s az égi bennak vitéz leventéi legyenek a kis fiúk. (—)

Tornavizsgálat. A helybeli rom. kath. főgimnázium tornavizsgálatát folyó hó 13-án délután tartotta meg kevés érdeklődő közönség és a teljes tanári testület jelenlétében. A vizsgálatot az I—III. oszt. szabadgyakorlati vezeték be, mely után az egész ifjúság végzett négyütömes svéd torna szabadgyakorlatokat, a IV—VII. oszt. kombinált botoszabadgyakorlati fejték be az egyöntetű és szabályosan kivitt gyakorlatokat. A szabadgyakorlatokat verseny követte, melyben a tomesegen jelentkező ifjak legjobb tudásuk és igyekezetük mellett a futásban, magas- és távolugrásban, rudugrásban, mászásban vettek ki jól megérdemelt tapsot és teljes elismerést. A súlydobás után egy kisebb csapat a korlátot és a magas nyújtón mutatott be néhány gyakorlatot, melyekben az ügyességgel párosult erő nyert méltó elismerést a közönség osztaltán tetszésében. Nemes szívű tanúgyarátok adokzásából gyűjtött 66 korona és 6 kótot müből 30 kiválóbb torász részesült könyvjutalomban.

Urnappja. Urnapját a hagyományok kegyelettel ünnepelte meg a katolikus egyház és a közönség. Az oltári Szontagsz tiszteletére van szentelve o nap. A lombokkal ékített, szines drapériákkal bevont hús templomból hosszú menetben vonultak ki az ajtósok hívek s a virágokkal és friss lombokkal telehított utakon kizarándokoltak a díszes virágoltárokból. Eljött teljes ornatusba selyom baldachin alatt *Mikes* János gróf főesperes plebános halad, kezében az oltári szentséggel. A főpapot az egyháztanács követte élén *Ugron* Ákos főispán-olnokkal. Közben édes-bus egyházi melódiák csondultek meg az ajkakon, tarackdurrogások hangzottak s csengők csilingoltak, katonaság adott sortüzet. A menet élén haladó pap előtt fehér ruhába öltözött ártatlan leánykák szórtak az utra illatos rózsaszirmot esőt, kiket az Oltár-egylet tagjai követek égő gyertyákkal. Szép, bájos ünnepe az Urnap, a poézis, mert hiszen az Ur maga voltaképpen a legizazabb, legmélyebb, leggyönyörűsebb, leghatalmasabb poézis... Az ünnepi szent beszédet *Kovács* János tanár tartotta. A szép ünnepélynek, melyre a közeli katolikus falvak kereszt alatt lelkeszeik vezetése mellett vonultak be, szép nyári idő kedvezett.

Halálozások. Dr. *Keith* Ferencz vármegyei aljegyzőt súlyos csapás érte: neje született *Kassay* F. Róza életének 25 ik, boldog házasságának 4 ik évében f. hó 19 én jobblétre szenderült. Halálával férjét és három kis gyermekét borította gyászba. Temetése ma d. u. 3-kor lesz a ref. szortartás szerint.

Gergely János kereskedő, utóbb eczetgyáros, életének 53-ik, boldog házasságának 7-ik évében f. hó 16-ikán elhunyt. Temeték 18-ikán temették el a kadicfalvi temetőbe. Halálát neje ezü. *Finta* Károly és *Jancsika*, Margitka gyermekei siratják.

Fancsaly Albert államvasúti hivatalnok 41 éves korában, boldog házasságának 16-ik évében f. hó 19-én jobblétre szenderült. A megboldogultat ma délután 4 órakor helyezik örök nyugalomra a rom. kath. sírkertbe.

Ózv. Borosnyai Simonné születet Pataki Róza, életének 88-ik évében f. hó 19-én elhunyt. A megboldogultat ma délután 5 órakor temetik ol a ref. sírkertbe. Halálát fia *Borosnyai* Lajos nejevel, *Borosnyai* Irén férjével *Dollny* Róbertné és *Borosnyai* Pál feleségével gyászolják.

Részech Péter életének 56-ik, boldog házasságának 26-ik évében, f. hó 20-ikán délelőtt elhunyt. Temetése 22-én délután 4 órakor lesz a rom. kath. egyház szortartása mellett. Halálát neje ezü. *Lajos* Ágnes, gyermeke, édosanyja, testvérei és számos rokon siratja.

Köszönetnyilvánítás. A következő sorok közlésére keróttunk föl. Mindazoknak, kik boldogult férjém elhunytá alkalmából igaz részvétükkel cuyhítotték nagy bánatomat, az uton monok öszüte kö-

szönetet. — A székesudvarhelyi kereskedő testület pedig hű társuk temetésén tostitéleleg jelenvén meg s a zenekart is kizozatván: különösen is hálaforozozott. Jóléso együttérzéséért s igaz részvétéért fogadják az érdekes testület s annak minden egyes tagja bánatos szivem hálás köszönetét. *Ózv. Gergely* Jánosné.

A térszene. Emberemlékezet óta az első zenekar mindig azzal rekompenzálta a város közönséget a díjtalanul átengedett lakásokért, hogy beteként kétszer: csütörtökön és vasárnap délután 2—2 órán át tartó térzenét adott. Ezt a jó és szép szokást a zenekar híven betartotta s kora tavasztól a nyári 6—7 hét kivételével késő őszig, régen a megyeház előtt, majd az oszlopnál, s a múlt évben pedig a sétateren muzsikált egy kicait a közönségnek. A múlt évig a szabad ég alatt, a lemenő nap hevének kitérte huzták a jó barna fiúk a szivet-lelket gyönyörkötöttó náotak, amikor aztán az Udvarhelymegyei *Török* rékpéztár egy díszes zenepavillont építtetett a sétatero, hogy hajlékot adjon a zenének, s a sétateri életet fejleszse. A pavillon azonban, mióta elkészült, üresen áll, cigányaink miért s miért nem, felhagytak az evitodes szép szokással, noha őket a jóindulaton, a tradíciókn kívül egyéb valami is kötelezi erre. Szükséges, hogy ezt az egyéb valamit a polgármester nekik jóindulatulag eszükbe juttassa, amikor derék cigányaink bizonyára készséggel fogaak a régi szép szokásnak eleget tenni, s hotenként kétszer — addig is, míg fürdőre nem mennéek — a sétateren térzenét ártanak.

Az udvarhelyi református egyházmegye Egyházi Értekezlete folyó hó 29-ikén Rugonfalván *Biro* Áron előklésével tartja évi rendes közgyűléstét. Tárgyszorozat: I. Előzmények. 1. Reggel 1/2 9 órakor a községek központján az elnökséget és vendégeket üdvözli *Szabó* Mózes tanító. 2. Elzállásolás, 3. 9 órakor igazgató választmányi ülés a papi lakásban. II. Istentisztelet (1/2 10 órakor) dr. *Bartók* György püspök-emlékünnepély. 1. Egyházi ének orgonán vezeti *Lőrincz* András etédi tanító. 2. Imát mond *Vajda* Ferencz esperes, védnök. 3. Egyházi beszédet tart *Koszorus* István alsófalvi lelkes. 4. Karének *Paál* Sándor székesudvarhelyi tanító vezetésével. III. Közgyűlés (a templomban). 1. Elnöki megnyitó. 2. Üdvözli beszéd az egyházközségek részéről, tartja *Kovács* István alsófalvi lelkes. 3. Szavál előadást tart *Csia* Kálmán etédi lelkes. 4. Szavál *Szabó* Mózes helybeli tanító. 5. Felolvás *Bod* Károly ny. tanár, sukói lelkes. 6. Jelentés az értekezlet egy évi működéséről, előterjeszti *Kádár* Dénes nagyfalvi pap, egyházi titkár. 7. Választások. 8. Jövő évi közgyűlés helyének és idejének megállapítása. 9. Indítványok. 10. A hívek üdvözli a templom előtt *Jakab* Albert kigalambfalvi pap egy. alelnök. Vallásos iratok kioasztása. IV. Gyűlés után. 1. Délután 1 órakor közébe a ref. elemi iskola tantervében; ára személyenkint 3-40 K. 2. Délután 6 órakor táruas estély és táncmulatság a következő műsorral: 1. Férfi-égyes, éneklik *Szász* Ferencz, *Darkó* Lajos, *Marosi* Máttyás, *Baccó* Lajos. 2. Szavál *Kiss* Anna. 3. Népdalok, fuvalón előadja *Waller* Ferencz. 4. Felolvasás, tartja *Biro* Sándor ref. koll. valastanár. 5. Monolog, előadja *Paál* Sándor. 6. Ének, előadja *Szász* Ferencz, *Darkó* Lajos, *Marosi* Máttyás, *Baccó* Lajos. Belépti díj: családjegy 2 korona, személyjegy 1 korona.

Felvétel internátusba. A székesudvarhelyi m. kir. főreáliskolával kapcsolatosan egy, a szerényebb igényeknek megfelelő internátus szervezetét, melynek célja az ide felvett, a főreáliskolába járó tanulókat gondos felügyeletben, tanításban és nevelésben részesíteni. Ezen internátusba a jövő iskolai évre több megüresedő fizetéses helyre pályázat nyitattik. Az egész díjazok egy iskolai évre 450, a mérsékelt díjjal részesülők pedig 350 vagy 250 K. tartási díjat fizetnek. Azok a szülők, vagy gyámok, kik kellő megviselőt és előmenetelű fiaikat, illetőleg gyámoltjaikat az internátusba felvételre öhajjtják, a m. kir. vallás-és közokt. miniszterhez czimzett, egy koronás bélyeggel ellátott kérésüket — lakásuk pontos megjelölésével — a m. kir. áll. főreáliskola igazgatószághoz nyújtásák be f. évi július hó 1 éig. Bővebb felvilágosítást készséggel küld az igazgatóság.

Uj Idők. Az összes fürdők és nyaralóhelyek olvasótermeiben, szalonjában megtaláljuk *Horecz* Ferencz hotilapját, az *Uj Időket*. A nyári szezonban is bő; gazdag; előkelő tartalommal keresi fel a lundó közönséget, a magyar uri társadalmat. A szerkesztő *Horecz* Ferencz mellett a magyar írók színe-java ir ide regényt, novellát, cikket, verset, tanulmányokat. *Gárdonyi*, *Drodi*, *Ambrus*, *Szomabázi*, *Lovik*, *Lyka* Károly, *Heltai*, *Farkas* Pál, *Erdődi*,

Szabolcska, és máraok a dolgozóitársai. Különös köznevelésű alkaja Horkainé, ez az elmés goutry-aszony; aki bosszabb szünet után most ismét megjelent, s majd minden héten közrendjü párbeszédet. Egyszer a parkklubban, másszor a cukrászboltban történnek ezek a megjegyzések, amelyek a közélet, a társadalom oseményeit veszik ugyancsak csipős, szőkimondó, de mindig finom hangú kritika alá. Aktuális dolgokat karrikíroznak a lap följecrajzai, amelyek ötleterességek, humorok révén hamarosan mindenütt kedvelté tették szerzőjüket Mól'beck Károlyt. Az Új Idők előfizetési ára negyedévenként 4 kor. Kiadóhivatal Budapest, VI. Andrásy ut 10 szám. Az új évfolyam július 1-én kezdődik.

Kivonat a m. hiv. lapból. Sortésorbáncz fellépett járványosan Kismód, Szolokua, Erkel, Székelyderzs, Bógos, Tarcsafalva és Székelypálfalva községekben és szorványosan Tordálfalva és Székelymagyaros községekben. Sertésvész-fellépett szorványosan Homoródszentpál községben. Voszottáeg fellépett szorványosan Székelyzsombor község sortés állományában.

Színházi hét.

Foltvésődünkben nem csatlódtunk, műpártoló közönségünk lassanként beleuelgedik a színházba járásba. Ezel a beleuelgedésből azonban jó lesz sietni, mivel alig még egy hét s kifogytunk színházunkból, melyhez hasonló jóban, hogy az ősszel lesz-e résziük, nagyon is kétséges. A tóratul operett személyzete 15-ikén, szombatn, mutatkozott be a *Varáskeringő*-ben, mely sikerét szép keringőjének és piccoloktósának köszöni. noha az egész darab zoneje dallamos, egyszerű, közvetlen és megkapó, amely ugy lopózkodik első hallásra a hallgató szívébe és arról bizonyít, hogy a fiatalabb Strauss szellemi rokonságban is van a nagy zenei Straussokkal. Az előadás jó volt. A szereplők közül *Balla Mariska* és *Szende Ferencz* zajos elismerést arattak. Ballát mindjárt első megjelenésekor viharos óvácszival fogadták, csaknem minden énekszámát megismételték, elhalmozták tapsal, kihívással. És Balla rá is szolgált a kitüntetésre: szerep éneket, temperamentuosan játszott. Miki szerepében Szende valóságos diadalt aratott. Szép, terjedelmes bariton hangjával, nyugodt játékaival osztatlanul megnyerte a közönség szimpátiáját. A fiatal hercegöt *Honti Elma* adta; világos színezetű, tisztán csengő éneke, játéka egyaránt lelkiismeretes tanulmányra vallott. Pompás volt *Somogyi* a Lothár szerepében, melyet kifogástalan grotteszk komikummal játszott. *Rónai* kedves humorral látta el az öreg herceget.

Vasárnap délután *A gyermek*, este a *Dróstót* volt műsoron. *Rónai* a Püfikerkon, *Somogyi* a Günther, *Boda Ferencz* a Jankó, *Balla Mariska* a Zsuka szerepében értek el zajos sikert. Hétfőn *A sabinnök erablása*, Schönthánék bohózata ment. *Peterdy* és *Aitner* Ilka nyugodt, átgondolt játékaiból a jökedvnek verőnyére árad azét színpadon, nézőtérön. *Rónai* a Reteggi Fridolin hálás szerepének komikumát sikeresen kiaknáta. Kedves volt *Várady* Jolán, mint Etelka, míg *Fodor* Oszkár (Szilváy) szimpátikus játéka általános rokonszón kisért. *Somogyi* véletlenül nem találta el a Marosán egyéniségét; *Sipos* Zoltán (Endre) megnyerő volt. *Gömör* Vilma (Irma), *Hajnal* Ilonka (Róza) igyekeztek a rájuk bízottakkal megfelelni. Kéddem megismételték a *Varáskeringőt* a szombati szerepbeosztással, míg szerdán *Dollár királynő* operette ment. Zeneje — tisztá költszet, csupa báj, benne van Fall Leonak minden eredetisége, közvetlensége — és a siker még sem volt teljes; lassan, vontatottan ment a darab. *Honti Elma* (Alicze) és *Boda Ferencz* (Déuces), azután *Balla Mariska* (Daisy) és *Szende Ferencz* (a báró) szorelemi kettősseikkel művelzetet szereztek a közönségnek és fényes sikert maguknak. Sok derültéget hozott a színpadra *Rónai*, *Somogyi* és *Sipos*. *Hajnal* Ilona Olgát játszotta. Ezuttal először jutott nagyobb szerephez; jól mozog a színpadon, sikeresen öltözködik, hanem hangjával teljességgel nem győzi a rábízottakat.

Caütörtökön Bródy nagy sikerű darabja, *A tanítónő* került bemutatásra. A tanítónő vihart kelt és követt fakaszt. Budapestről egy kicsiny faluba került tanítónő után veti magát a szögabíró, ki becses személyében érzi megtestesülve az állam egész hatalmát, a káplán, ki kegyes igékkel szerető a lelket meghódítani, de legmakacsabbul ifjú Nagy István, egy aranyparaszt fia, erőszakos, vad és mégis igazszívű gyermek. A leány megállja az ostromot s ezért az iskoláslek fejvezetésre iteli, el kell bagyoina a falut kollégájával, aki védelmére kelt. Szépen, meghatóan van megírva ez a mindennapi történet; a közönséget lebilincselte, a szívetek megmozgatta és fölmelgedve nézte a tanítónő küzdelmét. A tanítónő *Várady* Jolán játszotta. A szerényiségevel, szürkeségével, meleg szívével dolgozó tanítónőt elég jól játszotta, azonban ereje megtört az energiás, bátor tanítónő; hangja, föllépése, itt nem az volt, melylyel legyőzni lehet egy egész falat, a büszke milliómtól a káplánig és szögabíróig, a nagyaszonnyól a világig. *Peterdy* művészi gondjával kiválóan személyesítette meg a büszke gazdgy parasztot. *Fodor* Oszkár minden hibájával, érényével igazi embert mutatott be, bensőségteljes, meleg elő-

ndásával méltán érdemelte ki az elismerést. *Sipos* Zoltán a tanító jöllomát ouyhe és diszkrét komikummal, sok finomsággal és izléssel mutatta be. Kár volt, hogy a főur mélyeséges szép zertpére nagyobb gondot nem fordítottak, s azt móllekálakká ongették törpülvi. *Aitner* Ilka a nagyaszonnyt a szokott gooddal játszotta, *Szende* a káplán szerepében mint igen jó beszélő színész mutatta be magát. *Somogyi* a szögabíró ellesszeves szerepét elfogadhatóvá tette. *Rónai*, mint a kántor, *Hajnal* Ilona, mint a kántorkisasszony jók voltak. A közönség, mely megtöltötte a színházat, sokat tapsolt a szereplőknek, amely helyenként a szorzonók szólt.

Pénteken zónában *A holdvagróf* ment, tegnap este *Josette kisasszony* a *feleségem* volt műsoron.

Hargita-fürdő.

(1310 méter)

Hargita a nyugalom, a pihenés, a természetes egyszerűség hazája és Magyarország legelősbű fűrdőhelye.

De álljon itt dr. Hanó Vilmos tanárnak véleménye, mely az Erdélyi Kárpát Egyesület kiadásában „Székelyföld” című munkában jelent meg:

„A milyen gazdag a Hargita alja történelmi emlékekben, ép olyan gazdag természeti kincsekben. A Hargitának batarában a Medvegödör teteje és Orotás dombja között a fenyő-erdő renetegében húzódik meg Hargita fűrdőtelep.

Maga a természet is klimatikus gyógyító helynek teremtette ezt a telepet, kitűnő, portól mentes a levegője, kitűnőek vasas savanyvíz-forrása, gazdag a széndioxidgáz forrása. Kívánatos, hogy a természetnek ezen bőkezű ajándékaival szemben az ember is megtegye a magját.

A bargitai fűrdőn a vendégeknek olcsó áron kényelmes szobák állanak rendelkezésükre. Két fűrdője közül az egyik kristálytiszta, jéghideg borviz, a másik vasas fűrdő, a melynek sárgásbun jászó vize szünetlen forr, lobog. A Hargita fűrdőnek legnagyobb nevezetisége azonban a kéngödör 4 □ m. területű 1 1/2 méter mély földnyílás, mely 23—24 személyt fogad be egyszerre. A betegek ebbe a mélyedésben állnak vagy ülnek, testüket a gödörből kiaramló széndioxid és kénhidrogéngáz hatásának kitérik. A hatás sokszor bámulatot keltő.

Egyik fűrdővendég véleménye. (Az Erdélyi Kárpát Egyesület 1892. évi „Erdély” cz. folyóiratából.)

„A Hargita fűrdő Csikmegyében van Csik-Csicsó község tulajdonát képezi. Csikszékreda városától mintegy 2 órányira esik. E havasi fűrdőnek vak fűrdőhelye, az egyik kristálytiszta jéghideg borvízfűrdő, mely kitűnő ivóvíz is; a másik sárgásbun jászó, zavaros, ez szünetlen lobog, azért lobogóznak is nevezik, mindkét fűrdőhely fel van oszva férfiak és nők részére. Van még egy tiszta, de csipős borvíz-féle forrás is, melyet csupán gyengésszeműek használnak az azért szemvíz-forrásnak nevezik; ez ivásra nem alkalmas. Eznekivül van egy 150 cm. mélyreág 4 □-méter idomú gödör, melyben köröskörül egyszerű padok vannak alkalmazva és körülbelül 23—24 személyt fogad egyszerre be; ide az idult bölésben szenvedők, reumatikusok és szembetegek szoktak beülni vagy beállni és 15—30 percnyit ideig teljes öltözetben maradni; hounan a föld gyomorból erős kénes gőzölés tör feléle a szabadba és tiszta időben annyira erős hatása, hogy 5 percnyit idő alatt már egészen áthatja az emberi testet. Említést érdemel két kőreset, melyeknek szemtanúja voltam. Az egyik ez: Egy m. kir. pénzgyőri alkalmazott, ki munkóval jött a fűrdőre és járti nem tudott, 14 nap alatt annyira helyrejtett, hogy előttem tett nyilatkozata szerint most talán a nyulat is meg tudta fogni.

A másik eset ez: Egy falusi paraszt embert hoztak azekérre a fűrdőre, munkóval sem tudott járti, naponta 2 ember ereztette le a gödörbe. Naponta 4—5 szor egy egy óráig ült a gödörben; harmadnap délután, épen egy vasárnap a vendégiből önkéletét hallottunk, s odaint hogy nézzünk csudát. A pár nappal előbb jagató ember éneket és mankó nélkül járt a fűrdőbe! Ebből látható mily erce van annak a gőzölésnek.

A szoba árak: 1 koronától 3 koronáig terjednek. Étkezni étlap vagy táblé b'hoze szerint lehet. Pensió: Lakás, reggeli, ebéd és vacsora személyenként 5 korona. Fűrdők: meleg 1 kor., hideg 20 fill.

A fűrdőtelepen építkezhet bárki a saját szakségletére 30 évi tulajdonjoggal, ingyen telket, fa- és kőanyagot kaphat az építkezéshez. Utolsó posta és vasutállomás Csikszékreda, ahol a megérkező vendégek részére fogatok a fűrdő kocsjá rendelkezésükre áll.

Bővebb felvilágosításra szolgál a „Hargita” fűrdő igazgatósága.

KÖZGAZDASÁG.

A tejszövetkezetek jövője.

Székelyudvarhely, június 19.

Az 1907. évi alispáni jelentésben kimutattam, hogy vármegyénkben a miniszteri kirendeléség által létesített 18 tejszövetkezet lorgalma volt: 1907-ban — tejtért a tagoknak kifizetett: 107.800 K. 87 fillér összev. péozforgalom volt: 126,029 „ 78 „ és hozzátettem, hogy „ez olyan jövedelem a falvakban, mely eddig nem volt!”

Kérdés tehát, hogy ezen irányban tovább haladva, és a vármegyében a *tejttermelés* fokozva helyes irányba haladunk-e? avagy helyesebb volna-e visszatérni a *hustermelésre*? Melyik irányra jobb a kilátások?

A kérdésre nehéz ma egyet a felelet, de némi utmutatóul szolgál Ordódy Lajos kitűnően szerkesztett lapjának a „Gazdasági Lapoknak” legutóbbi számában megjelent következő okos elmélkedése:

A földmivelői miniszter dr. Darányi Ignác újra fölvette az előző miniszterok által félbeszakított marhatenyésztési akciót. Jelentékeny költséget vett föl a teuyészállat beszerzés előmozdítására. Harsonókat zengőnnek ezen elhatározása olé hogy ha nem rémitonon beonbúkat a Balkán államok részéről várható businvázió. Vajjon nem kell-e attól tartanunk, hogy a déli határok megnyitása, a husbehozatalra nézve oly árcökkenést vonad maga után, a mely állati termelésünk rentabilitását lehetlenné teszi? Átéltünk már keoves évtezedeket nyomasztó árakkal a mikor a szálas takarmányokat mm.-kint csak 3 koronával vehettük be számításunkba, mert csak így tudtuk az állattartást péoznyíleg megokolni. Ilyen perspektiva elé nézünk, ha a déli határokat ismét megnyitják. Van-e akkor értelme annak, hogy a marhatenyésztést fejlesszük?

Midőn a Vaskapu szabályozásáról volt szó, a holdogult gróf Károlyi Sándor azt mondotta, hogy nem meggyitni, hanem oltorlaszolni kellene e kaput. Ugyanis akkor zuditották országunk nyakára a Dunán a sok balkáni gabonát. Ezen elköserődésnek akkor meg volt a teljes jogosultsága.

Ezen gondolatmenettel nem kellene-e nekünk szarvasmarháink számát apasztani, hogy a nagy árcökkenést elkerüljük. Inkább keveset produkálni haszonnal, mint sokat defícitál?

Hogyha a vám elkülönítésre irányuló törekvés komoly dolog és nem üres beszéd, akkor az *állattenyésztési politikának meg van adva az iránya. A gyapjútermelés fokozása egyrészt, másrészt a tejgazdasági termelésnek hatalmas föllendítése. Hogy Ausztria kézzel lábbal iparkodik marhatenyésztését most emelni — ennek célzata világos. Ausztria nem akar a vámkülönítés esetére Magyarországra nézve kényeszerhelyzetbe kerülni. Azt akarja, hogy ha a határt Magyarországgal marhabevitelle előtte elzárja, büszkén verbessze a mellét és omondhassa: „hogy nem vagyunk rátok szorulva magyarok.” „Fuljatok a zsirotkba.” Csak a vak nem látja, hogy a lajtántuliatoknak ez most a politikájuk. S mi ezzel szemben a marhaltészámot emeljük? *Igenis emeljük a tejlő létszámot.* Lökjük félre a hustermelésre irányuló állatok szaporítását és *tízszel vassal emeljük a jó tejlő tehénésztéket. Moeditjuk elő energikusn a vajtermelést, hiszen ez lesz kivitelű ceikünk a jövőben a hus helyett — és a tej produkció minden oly alakulattal, amely kivitel képes a jelenlegi vám külföldre is.**

Emeljük a luczerna termelést, amely mód nélkül ol van hanyagolva. Pedig a mi földünk és klímánk tulnyomóan a luczernára való.

Ha minden magyar gazdának meg lesz a silója, mint Amerika és Ausztráliának tejeleésre való jó állata és bőséges jó takarmánya, akkor a külön vámtörletre lépés egyik legnehezebb feladatával meg fog tudni birkozni. Ellenkező esetben menta leten a külön vámtörlettelől! Igénytelen szavunkat teljes tárgyilagossággal emeljük fel. Ha megfontolásra méltatják örülni fogunk neki, ha nem — akkor mi erről nem tehetünk. — o —

A katonák élelmezésének reformja.

Az „állattenyésztési és tejgazdasági lapok” legutóbbi számában a következő érdekes hírt hozza: „Egy bécsi lap értesülése szerint a hadsereg vezetősége fontos reformokat tervez a hadsereg legényességének ellátása körül. A hadsereg vezetősége már bosszabb idő óta arra törekszik, hogy a legénység táplálkozásában a hus mellett még a tejet, turót és a sajtot is kellőképpen felhasználják a legénység ellátásánál. Természetes dolog, hogy a termékeket közvetlenül a termelőktől szoreznék be. E célból utasították az élölmező-bizottságokat, hogy togyenek kísérletet, mikép lehetne a tejet és a sajtot felhasználni különösen gyakorlatozás közben. Az élölmező-bizottságok már érintkezésbe is léptek a különböző gazdasági testületekkel és termelő szövetkezetekkel. Más részről reformálni akarják a hadsereg legénységének ellátását abban az irányban is, hogy az ujonczoknak kezdetben kisebb és fokozatosan emelkedő busadagokat adnak, de anóll több főzeleket és téztát, mert az ujonczok, amikor a katonasághoz kerülnek, nobezen tudják megszokni a csaknem egészen busnal való táplálkozást.” Ezen okos újítás erősen érdeklí a mi *juhturógyáruunkat* is, melynek kéziművelei a magyar királyi honvédség és csendőrség, és a katonai ménlepet legénységének élelmezésénél máris elég nagy szerepet játszanak, sőt Bosznia, Szerbia, Horvátországba is eljutottak, és roméllételeg ezentul még nagyobb mértékben fognak ezentul fogyasztani, ha a hadsereg-vezetőség foahivja az élölmező tisztáégnék figyelmét olyan garnizorokban is, melyekben a legénység a juhturó fogyasztással ismeretlen, és a juhturó kiválóan táplálék és izomerdaít voltát még saját magán még nem tapasztalta.

Gabonavételi hirdetmény

Szives tudomására adom a t. termelő közönségnek, hogy műmalmomban szép tiszta búzát bármikor és bármely kis- vagy nagy mennyiségben az elmúlt keddi heti piaci árban megveszem. Ezáltal a t. örlető közönségnek azon előnyt óhajtom nyújtani, hogy ne kelljen eladó gabonájával a piacra való hozás által külön időt vesztegetni, hanem amikor öröltetni jön, nálam eladó búzáját is értékesíthesse, a miáltal sok időt és pénzt takaríthat meg. — Tisztelettel
FABIÁN JÓZSEF gőzfűrész és műmalom tulajdonos

Sz. 1072—1908. kj.

Árverési hirdetmény.

Zetelaka község előjárósága közhírré teszi, hogy a határában levő összes folyó és patak vizeinek halászati és ránkászati jogát 6 évi idő kiterjedéssel június hó 21-én d. u. 3 órakor a község házánál megtartandó árverés útján a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adja. Felhívottnak tehát az érdeklődők, hogy a jelzett időben és helyen személyes résztevésével megjelenni sziveskedjenek

Kelt Zetelakán, 1908. június 12-én.

Homolay József, k. jegyző.   Bíró Mihály, k. bíró.

Az Universum-krém

HANSI védjeggyel

az az a toledománnyal bír, hogy az ember bőrét bővebbé és puhábbá teszi, kitöltést és vértelenséget már néhány nap alatt megszüntet. Lefekvés előtt az illatos testrészeken krémmel bedörzsölendő. Hatása kellemes. Számtalan levél ilyről: „Hátla bővebbé és horoszkobolós. Hatásmérő, égési sebrim néhány nap alatt teljesen elmúlt.” „Koldjón újabb 10 toledot barátság részére, hatása koldjón bolygónál sokkal gyorsabb.” „A miska-tobozt legjobb eredménnyel használtam régi sebes ellen. Hárk utánvottal meg 10 denbot.” Az Universum-krémek tehát egy határlékban nem szabad hiányozni.

Főraktár:

Chemisches Laboratorium

WIEN.

VIII., Mariahilferstrasse 38.

Ára 1 korona.

A szombatfalvi vámmal szemben, közvetlenül az aszfalt mellett 200—400 kvöl területű **háztelkek** eladó. — Részletes felvilágosítást ad Dr Szöllösi Ödön ügyvéd.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított házi szer, mely már sok óra legújabb tudományos alapú szernek bizonyult közönségnek, orvosi és megkülönböztetett, hederős-olvasáson használna.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üvegeket fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— az ügyzönlvön minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerész. Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elinaabothstrasse 5. nos. Mindennapi szötküldés.

Az egyetlen igazság.

Az ORBÁN, NAGY és TAMAS-féle cipők több eleganciát kölcsönöznek.

Kengerműmalom

megnyitás!

Értesitem a m. t. örlető közönséget, hogy a vasuti állomással szemben Bethlen-u. és Bálint-u. sarkán

saját telken levő **műmalmomat** modern aumenlevő tomatikus gépekkel, a mai kor kívánalmainak teljesen megfelelően felszerelve, **május hó 27-ikén**

megnyitottam. — Automatikusan műmalmomban mindenféle gabona őrítelk. *A buza tisztítása ott-hon főlöleg, mivel a leginkább búzát is a legutakarekómban kitisztítja* miután a liszt erősebb és világosabb színt nyer. Minden t örlető közönség b. tudomására hozom, hogy a műmalmomban készült liszt feltűnően **szaporul az örletés után** ennelfogva a t örlető közönség kívánságának a több-féle lisztaknek és az örlet zavarok kiküszöbölésé végett üres zsákokkal is rendelkezek. Biztosítom előre is az igen t örlető közönséget hogy az általam előállított örlemennyel valamint **tiszteletes vámalolás tekintetében meg lesz elégedve.** Szíves pártfogást és támogatást ker tisztelettel

ÁGOSTON BÉLA, műmalom tulajdonos.

A gabona neműek be- és hazaszállítására t. örletők részére fogatot tartok.

Készítik: **MAGGI GYULA és TÁRSA.**
 Iroda: WIEN IV/I. Gyár: BREGENZ

Szám 12—908.

Hirdetmény.

Alólirt községi előjáró közzé teszi, hogy Karácsonfalva község korcsmája s hozzá tartozó melléképületek 1909. évi január 1-től kezdődő 3 egymásután következő évre bérbe adatik, Karácsonfalva község házánál 1908. évi július 9-én d. o. 9 órájára kitűzött nyilvános árverésen; kikiáltási ár 881 kor, évi bérletül. Árverezni szándékozók kötelesek az árverés kezdetén a kikiáltási ár 10%-át bántatpénzül letenni. Egyéb árverési feltételek a községi bírónál megtekinthetők.

Karácsonfalva, 1908. május 30-án.
Pál János, k.-jegyző.   **Barabás Ferencz**, k.-bíró.

Homoród-fürdő vendégek figyelmébe

GYARMATHY ÁKOS műszerkereskedő július 1-ével Homoród-fürdőre kocsit járatot állít be, mely hetenkint 2—3-szor fog közlekedni. A t. fürdővendégek megbízásait, ntasításait a legnagyobb pontossággal teljesíti.

Tüzifa-eladás

Egy kocsi kitűnő fiatal száraz felvágott bükk tűzifa házhoz szállítva, bármely időben 10 K.-ért kapható
Fabián József
 gőzfűrész-telepén Székelyudvarhelyen.

NOXIN
 A LEGJOBB CIPŐ-KRÉM
 Minden jobb üzletben kapható.
KOCHSINGER TESTVÉREK BUDAPEST

Nyári menetrend.

Érvényes 1908. május 1-től

V.-v. 8511	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v. 8513	V.-v. 8514	Gy.-v.	Sz.-v.	V.-v. 8519
700			805	ind. Székely-Udvarhely érk.	155		605
716			321	Bikafalva	130		505
728			334	Bögöz	123		525
741			340	N.-Galambfalva	127		515
805			418	Bethfalva	1237		495
816			420	Székely-kereaszur	1229		411
832			448	Ujzékely	1205		417
840			503	érk. Héjjasfalva ind.	1100		405
	245	510	927	Brassó		200	731
840	520	530	531	ind. Héjjasfalva érk.	1140	1115	465
917	540	554	600	ind. Segesvár ind.	1110	1100	345
	680	1113		érk. K.-Kapus ind.		500	213
		1207		N.-Szében		104	325
	606	1141		ind. K.-Kapus érk.		943	125
	885	255		érk. Kocsárd ind.		759	1020
		537		ind. M.-Vásarhely		1050	615
	900	807		ind. Kocsárd érk.		750	1094
	1050	521		Kolozsvár		555	821
	232	1084		Nagy-Várad		211	341
	780	720		érk. Budapest ind.		970	900